Utbildningsutskottets betänkande 1989/90:UbU3

Vissa skolfrågor m.m.

1989/90
UbU3

Motionerna

1988/89:Ub214 av Carl Bildt m.fl. (m) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar att barn i Sverige fr.o.m. läsåret 1992/93 skall börja skolan det år de fyller sex,

2. att riksdagen beslutar att möjlighet skall finnas för elever och föräldrar att senarelägga skolstarten ett år,

3. att riksdagen beslutar att ett elevbaserat statsbidragssystem för skolan skall införas fr.o.m. den 1 juli 1992 i enlighet med vad som i motionen anförts,

4. att riksdagen hos regeringen begär förslag till ny läroplan, timplan och kursplan för grundskolan i enlighet med vad som i motionen anförts,

5. att riksdagen beslutar att fortbildning för i första hand lågstadiets lärare skall organiseras i enlighet med vad som i motionen anförts,

6. att riksdagen beslutar att möjligheter till vidareutbildning skapas för förskollärare och barnskötare i enlighet med vad som i motionen anförts,

7. att riksdagen beslutar att försöksverksamhet med tidigarelagd skolstart får påbörjas fr.o.m. läsåret 1990/91,

8. att riksdagen beslutar att möjligheter till kompletteringsutbildning efter genomgången grundskola skall erbjudas senast från den tidpunkt då de första eleverna lämnar den reformerade grundskolan.

1988/89:Ub236 av Birgitta Rydle och Karl-Gösta Svenson (båda m) vari yrkas att riksdagen begär att regeringen utfärdar direktiv beträffande ämnet svenska som andraspråk i enlighet med SÖ:s förslag.

1988/89:Ub266 av Lars Werner m.fl. (vpk) vari — såvitt nu är i fråga — yrkas

5. att riksdagen beslutar att ämnet svenska som andraspråk införs som eget ämne i gymnasieskolan och komvux och att ämnet ger allmän behörighet för högskolestudier på samma sätt som ämnet svenska.

1988/89:Ub276 av Larz Johansson m.fl. (c) vari — såvitt nu är i fråga — yrkas

14. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utlåning av kvalitetsvideofilm,

1 *Riksdagen 1989/90. 14 saml. Nr 3*

21. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om svenska som andraspråk.

1988/89:Ub277 av Lahja Exner m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om svenska som andraspråk i gymnasieskolan.

1988/89:Ub289 av Ann-Cathrine Haglund m.fl. (m) vari — såvitt nu är i fråga — yrkas

4. att riksdagen beslutar att betyg skall avges i ämnet svenska som andraspråk.

1988/89:Ub297 av Ulla Tillander och Karin Israelsson (båda c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om beslut om sänkt skolpliktsålder.

1988/89:Ub307 av Lars Leijonborg och Erling Bager (båda fp) vari yrkas att riksdagen hos regeringen anhåller om förslag på hur staten kan stödja att Bräcke Östergård i Göteborg kan utvecklas till ett nationellt kunskaps- och resurscentrum för undervisning av svårt rörelsehindrade elever i grundskolan.

1988/89:Ub315 av Barbro Sandberg och Håkan Holmberg (båda fp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om statliga anslag för att garantera en kontinuerlig grundorganisation för kunskapscentra för rörelsehindrade barn och ungdomar,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om flera centra för rörelsehindrade barn och ungdomar.

1988/89:Ub316 av Lars Leijonborg m.fl. (fp, s, m, c, vpk, mp) vari yrkas

1. att riksdagen hos regeringen begär upprättandet av ett åtgärdsprogram för elever med svåra läs- och skrivsvårigheter med bl.a. de inslag som tagits upp i motionen,

2. att riksdagen hos regeringen begär ett förslag om hur elever med svåra läs- och skrivsvårigheter kostnadsfritt skall få tillgång till läromedel inlästa på band.

1988/89:Ub323 av Stig Bertilsson m.fl. (m, s, c, fp, mp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om genomförande av samordnat skolprojekt mellan specialskolan Vänerskolan och grundskolan i Vänersborgs kommun.

1988/89:Ub324 av Rune Rydén m.fl. (m, fp, c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om vissa timplaneförslag inför nästa översyn av läroplan för grundskolan.

1988/89:Ub804 av Bengt Westerberg m.fl. (fp) vari — såvitt nu är i fråga — yrkas

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförs angående svenska som andraspråk.

Motiveringen återfinns i motion 1988/89:Sf502.

1988/89:Ub817 av Bengt Westerberg m.fl. (fp) vari — såvitt nu är i fråga — yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om skolplikt från sex års ålder,

38. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om svenska som andraspråk.

1988/89:Ub824 av Inger Schörling m.fl. (mp) vari — såvitt nu är i fråga — yrkas

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om skolstart vid sju års ålder och att intagning sker höst och vår,

8. (delvis) att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om val av B-språk.

1988/89:Fö512 av Birgitta Hambraeus och Sven-Olof Petersson (båda c) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om undervisning i självskydd,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om undervisning i strålningsmätning.

Utskottet

Skolstarten, m.m.

I motion 1988/89:Ub214 (m) konstateras beträffande *barns skolstart* att Sverige och övriga nordiska länder har en internationellt sett sen sådan. Motionärerna föreslår att barn i Sverige fr.o.m. läsåret 1992/93 skall börja skolan det år de fyller sex år (yrkande 1). Enligt motionärerna leder en tidigare skolstart till en bättre utveckling för barnen när det gäller kunskaper, personlighet och social mognad. Barns mognad är dock inte knuten till en viss ålder. En tidigarelagd skolstart bör därför förenas med rätten för föräldrar/vårdnadshavare att uppskjuta skolstarten för sitt barn, om detta passar barnet bättre (yrkande 2). Motionärerna anser vidare att lågstadiet bör vara årskurslöst och organiseras flexibelt så att eleverna får utvecklas i sin egen takt och får tillräckligt med tid att befästa kunskaper och färdigheter. En tidigarelagd skolstart bör enligt motionärerna inte innebära en generell förlängning av den sammanlagda skoltiden om nio grundskoleår. I motion 1988/89:Ub817 (fp) yrkande 1 föreslås däremot en förlängning av tiden i grundskolan från nio till tio år genom införande av skolstart vid sex års ålder. Detta ger bl.a. mer tid för inlärning av baskunskaper i grundskolan, och förutsättningar skapas för en mjukare övergång från förskola till skola. Enligt motion 1988/89:Ub297 (c) är det nu hög

tid att riksdagen fattar ett principbeslut om en tidigarelagd skolstart. Skolan bör ta till vara den tid i barnens utveckling då de är särskilt receptiva och motiverade. Slutligen föreslås i motion 1988/89:Ub824 (mp) yrkande 5 att barnen liksom i dag skall börja skolan det år de fyller sju år men att intagningen bör ske både höst och vår. Föräldrar/vårdnadshavare bör i samråd med lärarna besluta när det är lämpligt för barnet att börja skolan. Enligt motionärerna bör skolan organiseras i årskurslösa stadier med olika former av åldersblandad undervisning.

Utskottet vill hänvisa till riksdagens beslut vid föregående riksmöte (prop. 1988/89:4, bet. UbU7, rskr. 95) när det gäller frågan om skolstart vid sex års ålder. Utskottet anförde i sitt betänkande bl.a. att det är angeläget att minska och utjämna sådana skillnader som kan skapa svårigheter vid övergången från förskola till grundskola. Utskottet framhöll att det är naturligt att sträva efter en ökad flexibilitet i verksamheterna vilket kan underlätta strävan att anpassa verksamheten till varje enskilt barns förutsättningar och intressen. Utskottet redovisade även skollagens bestämmelser i fråga om möjlighet till skolgång vid sex års ålder och vissa frågor i anslutning därtill (s. 41—42).

Då utskottet inte funnit att något nytt har framkommit i frågan om barns skolstart sedan riksdagen vid föregående riksmöte avslog motioner med likartade yrkanden avstyrker utskottet motionerna 1988/89:Ub214 yrkandena 1 och 2, 1988/89:Ub297, 1988/89:Ub817 yrkande 1 och 1988/89:Ub824 yrkande 5.

I motion 1988/89:Ub214 (m) föreslås ett antal *åtgärder* som är *knutna till tidigarelagd skolstart*. Som en konsekvens av en tidigare skolstart bör, enligt motionärerna, läroplan för grundskolan (Lgr 80) ses över. Detta översynsarbete bör vara klart till läsåret 1991/92 (yrkande 4). Lågstadiets lärare bör erbjudas fortbildning i bl.a. utvecklingspsykologi och metodik (yrkande 5), och möjligheter till vidareutbildning bör skapas för förskollärare och barnskötare (yrkande 6). Försöksverksamhet med tidigare skolstart bör inledas läsåret 1990/91 (yrkande 7). Slutligen föreslår motionärerna att eleverna bör ges möjlighet till ett kompletterande studieår efter grundskolan (yrkande 8).

Utskottet föreslår som en konsekvens av sitt tidigare ställningstagande till barns skolstart att riksdagen bör avslå även yrkandena 4, 5, 6, 7 och 8 i motion 1988/89:Ub214.

I samma motion framförs även förslag till ett *elevbaserat statsbidragssystem för grundskolan* (yrkande 3). Statsbidraget bör konstrueras så att det beräknas per elev och att det följer eleven oavsett val av skola. Det nya statsbidraget bör införas den 1 juli 1992.

Riksdagen behandlade frågan om ett nytt statsbidragssystem för grundskolan vid föregående riksmöte (prop. 1988/89:4, bet. UbU7, rskr. 95). I proposition 1989/90:41 om kommunalt huvudmannaskap för lärare, skolledare, biträdande skolledare och syo-funktionärer anför föredragande statsrådet bl.a. följande (s. 11): "Som jag anförde i kompletteringspropositionen (prop. 1988/89:150 bil. 7) är det därför nödvändigt att det utgår specialdestinerat statsbidrag till kommunerna för

skolverksamheten av samma storleksordning som i dag. Det måste enligt min mening ta hänsyn till regionala skillnader och andra strukturella faktorer som bidrager till kommuners skiftande behov av resurser för skolverksamheten samt till resursbehovet hos elever med särskilda behov, t.ex. handikappade elever. Jag räknar med att under nästa budgetår återkomma till regeringen med förslag till riksdagen när det gäller statsbidrag till de olika skolformerna."

I avvaktan på regeringens förslag till ett nytt statsbidragssystem för grundskolan föreslår utskottet att riksdagen avslår motion 1988/89:Ub214 yrkande 3.

I motion 1988/89:Ub324 (m, fp, c) framförs förslag till *ändring i grundskolans timplaner*. Motionärerna anser att skolstyrelsens möjlighet till jämkning i timplanerna i enlighet med de allmänna timplanebestämmelserna kan leda till att en elev vid byte av skola inte har samma förutsättningar som övriga elever när det gäller studiet av engelska. Vidare kan en elev genom flyttning från en skola till en annan gå miste om undervisning i sådana ämnen som barnkunskap och musik, vilka till följd av ett litet antal stadieveckotimmar kan förläggas till valfri årskurs på högstadiet. Enligt motionärerna bör det i nästa läroplansöversyn prövas om det i timplanerna kan anges i vilken årskurs undervisning i engelska skall börja och i vilken årskurs eller vilka årskurser på högstadiet barnkunskap resp. musik skall studeras.

Utskottet vill med anledning av motionen anföra följande.

I grundskolans timplaner anges för varje stadium det sammanlagda antalet veckotimmar i stadiets tre årskurser i olika ämnen och ämnesgrupper (stadieveckotimmar). Rektor beslutar om stadieveckotimmarnas fördelning på årskurser inom stadiet. Som allmän timplanebestämmelse gäller att skolstyrelsen får, om särskilda skäl föreligger, besluta om jämkning mellan stadierna i fördelningen av antalet stadieveckotimmar i ämnena. Den sammanlagda tiden per ämne i grundskolan får dock inte ändras. När det gäller denna möjlighet till jämkning i grundskolans timplaner har utskottet i sitt betänkande 1989/90:UbU1 slagit fast "att särskilda skäl verkligen skall föreligga vid skolstyrelsens beslut om jämkning beträffande såväl ämnet engelska som andra ämnen". Beträffande ämnena barnkunskap och musik vill utskottet hänvisa till förordning (Läroplaner 1988:98) om ändring i förordningen (Läroplaner 1980:3) om timplaner och föreskrifter för timplaner i 1980 års läroplan för grundskolan, punkt 19: "Om en elev, som har genomgått årskurs 8 vid en skolenhet där undervisning i barnkunskap eller musik inte har förekommit i årskurserna 7 och 8, genomgår årskurs 9 vid någon annan skolenhet där undervisning i barnkunskap eller musik inte förekommer i årskurs 9, skall, om eleven önskar det, undervisning anordnas i ämnet eller ämnena i den omfattning som är möjlig."

Med hänvisning till det anförda och i avvaktan på nästa läroplansöversyn *avstyrker utskottet motion 1988/89:Ub324*.

I motion 1988/89:Ub316 (fp, s, m, c, vpk, mp) begärs *insatser för elever med grava läs- och skrivsvårigheter* (dyslexi) i skolan. Enligt motionärerna är det viktigt att sådana skrivsvårigheter upptäcks och identifieras så tidigt som möjligt och att elever med dyslexi får adekvat hjälp av speciallärare. Skolöverstyrelsen (SÖ) och universitets- och högskoleämbetet (UHÄ) bör utforma ett samlat handlingsprogram med bl.a. fortbildningsinsatser för lärare i alla skolformer, riktlinjer för speciallärarnas arbete och utarbetande av ett supplement till läroplan för grundskolan (Lgr 80) med riktlinjer för bedömning och betygsättning av elever med dyslexi (yrkande 1). Motionärerna föreslår vidare att dyslektiska elever i likhet med synskadade och blinda elever får tillgång till läromedel inlästa på band, s.k. talböcker, utan särskilda kostnader för eleverna (yrkande 2).

Utskottet vill med anledning av motionen anföra följande.

Olika åtgärder har under de senaste åren vidtagits för att öka lärarnas kompetens för att kunna hjälpa elever med svårigheter i skolan. Vid riksdagens beslut (prop. 1984/85:122, UbU 31, rskr. 366) om den nya grundskollärarutbildningen framhölls att alla blivande lärare måste få insikter i vilka svårigheter eleverna kan ha, orsakerna till dessa svårigheter och hur skolan kan hjälpa dessa elever. Av utbildningsplanen för grundskollärarlinjen framgår att utbildning i specialpedagogik motsvarande minst 10 poäng skall ingå i utbildningen för alla lärare i grundskolan. När det gäller nu verksamma lärare i grundskolan har fortbildning i specialpedagogik varit ett prioriterat fortbildningsområde under de senaste åren (jfr 1985 års budgetproposition s. 13). Riksdagen har beslutat (prop. 1987/88:100 bil. 10, UbU 12, rskr. 203) om en plan för kompletterande fortbildning för i tjänst varande lärare. Ett viktigt inslag i den kompletterande fortbildningen är en obligatorisk fortbildning för alla lärare om 2—3 veckor med en inriktning mot specialpedagogik i vid mening. Utskottet vill vidare erinra om vad som anfördes i proposition 1988/89:4 om skolans utveckling och styrning när det gäller specialpedagogik i skola och lärarutbildning (s. 80): "Organiserandet av de specialpedagogiska insatserna i grundskolan skall bygga på att alla lärare i sin allmänna lärarkompetens har grundläggande kunskaper i specialpedagogik. Skolan skall också ha tillgång till lärare med en fördjupad specialpedagogisk utbildning — speciallärare — för att den skall kunna ge adekvat stöd åt elever med svårare och mer specifika problem." Riksdagen beslutade i enlighet med regeringens förslag i denna del (bet. 1988/89:UbU7, rskr. 95).

I enlighet med förslag i nyssnämnda proposition beslutade riksdagen även om en ny specialpedagogisk påbyggnadsutbildning. I denna fråga anförde utskottet bl.a. följande (bet. 1988/89:UbU7, s. 49): "Det är även viktigt att de som skall bli speciallärare för barn med läs- och skrivsvårigheter (dyslexi) får en gedigen kunskap om barns språkutveckling och språkliga svårigheter."

Utskottet har inhämtat att SÖ på initiativ av Föreningen mot läs- och skrivsvårigheter (FMLS, Skrivknuten) avser att publicera en skrift om läs- och skrivsvårigheter i serien Skola i utveckling. Denna skrift, som avses ges ut i januari 1990, kommer att innehålla ett antal uppsatser med bl.a. konkreta förslag om hur man på olika sätt kan hjälpa elever med läs- och skrivsvårigheter i skolan.

Mot denna bakgrund bör det enligt utskottets mening finnas goda förutsättningar att främst i grundskolan förbättra insatserna för elever med olika svårigheter i skolan. Utskottet anser att regeringen bör överväga vad som ytterligare kan göras i fråga om fortbildning för att öka lärarnas och speciallärarnas kompetens i att undervisa elever med grava läs- och skrivsvårigheter. Resultatet av dessa överväganden bör anmälas för riksdagen.

När det gäller läromedel för elever med grava läs- och skrivsvårigheter har utskottet vidare inhämtat att statens institut för läromedel (SIL) genom rikscentralen för pedagogiska hjälpmedel för synskadade (RPH-SYN) i Solna har möjlighet att producera talböcker även för elever med läs- och skrivsvårigheter under förutsättning att upphovsrättsfrågan klarläggs och att medel ställs till förfogande. Den årliga kostnaden för inläsning, kopiering och distribution beräknas till ca 8,5 milj.kr. Utskottet anser att regeringen bör ta initiativ till åtgärder i upphovsrättsfrågan beträffande talböcker för ifrågavarande elevgrupp och överväga hur kostnaderna för produktion m.m. av talböcker för elever med grava läs- och skrivsvårigheter kan fördelas mellan stat och kommun.

Utskottet föreslår att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet med anledning av motion 1988/89:Ub316 anfört om insatser för elever med grava läs- och skrivsvårigheter samt läromedel för dessa elever.

Svenska som andraspråk i gymnasieskolan

Enligt nu gällande bestämmelser (gymnasieförordningen 10 kap. 48—54 §§) kan elever som har ett annat språk än svenska som hemspråk (invandrarelever) få extra undervisning i svenska. Denna undervisning kan anordnas i form av stödundervisning eller som *svenska som andraspråk*. I det senare fallet sker undervisningen i utbyte mot timmar i den ordinarie undervisningen. Högst en veckotimme i ämnet svenska får bytas ut mot svenska som andraspråk. Betyg sätts inte i svenska som andraspråk.

Riksdagen har beslutat (prop. 1988/89:100, bil. 10, bet. UbU 1988/89:17, rskr. 202) att svenska som andraspråk inom kommunal vuxenutbildning skall utgöra ett eget ämne och ingå i etappsystemet som etapp 2. Betyg från komvuxkurser i svenska som andraspråk ger inte allmän behörighet för högskolestudier.

I ett antal motioner behandlas frågan om svenska som andraspråk i gymnasieskolan.

I motion 1988/89:Ub289 (m) yrkande 4 föreslås att betyg bör sättas i svenska som andraspråk. Även i motion 1988/89:Ub817 (fp) yrkande 38 föreslås betygsättning i svenska som andraspråk om antalet veckotimmar uppgår till minst två. Motionärerna anser att svenska som andraspråk bör ha status som ett självständigt ämne. Det bör kunna studeras helt eller delvis i utbyte mot ämnet svenska och/eller något annat ämne eller som utökad studiekurs. Liknande förslag finns i motion 1988/89:Ub804 (fp) yrkande 6. Enligt motionärerna bör svenska som andraspråk ha en egen kursplan med målsättningen att ge en kompetens som motsvarar det ordinarie svenskämnet. Därför bör svenska som andraspråk, anser motionärerna, även ge behörighet för högskolestudier. Förslag om att svenska som andraspråk skall utgöra ett eget ämne, betygsättas och ge allmän behörighet för högskolestudier framförs även i motionerna 1988/89:Ub276 (c) yrkande 21, 1988/89:Ub266 (vpk) yrkande 5 och 1988/89:Ub277 (s). I motion 1988/89:Ub236 (m) betonas att betyg i svenska som andraspråk kan utgöra en värdefull prognos beträffande elevens möjligheter till fortsatta studier. Vad gäller behörighet för högskolestudier måste dock betyg i ämnet svenska krävas. Slutligen föreslås i motion 1988/89:Ub824 (mp) yrkande 8 delvis att svenska för invandrare skall kunna väljas som B-språk.

Utskottet vill med anledning av motionsyrkandena anföra följande.

Språkfärdigheterna i svenska hos elever med annat språk än svenska som hemspråk varierar vid intagningen till gymnasieskolan. Vissa elever har haft möjlighet att studera svenska som andraspråk i grundskolan. Andra elever har endast kunnat genomgå kurser för invandrarungdom. Enligt utskottets mening bör undervisningen i svenska för invandrarelever i gymnasieskolan förbättras och gällande bestämmelser om extra undervisning i svenska i gymnasieförordningen ändras. Målsättningen för undervisningen bör vara att invandrareleverna får ett väl fungerande språk utöver sitt modersmål, så att de kan följa den ordinarie undervisningen på studievägen och så snart som möjligt bli delaktiga i det svenska kultur- och samhällslivet. Med hänsyn till dessa elevers skiftande grundkunskaper i svenska anser utskottet att det bör finnas olika vägar för att nå detta mål. För vissa invandrarelever bör den ordinarie undervisningen i svenska på studievägen — liksom fallet är i dag — vara till fyllest. För andra elever med sämre grundkunskaper i svenska kan utskottet för sin del tänka sig olika alternativ.

Utskottet vill först i likhet med samtliga motionärer slå fast att svenska som andraspråk bör betygsättas. Detta ligger i linje med vad som riksdagen tidigare beslutat i vad gäller svenska som andraspråk inom kommunal vuxenutbildning. Betygsättning förutsätter vidare att svenska som andraspråk har en egen kursplan och att det utgör ett eget ämne i gymnasieskolan. Enligt utskottets uppfattning bör elever som så önskar ges möjlighet att både följa den ordinarie undervisningen i svenska och delta i undervisningen i svenska som andraspråk. Syftet därmed är att invandrareleverna inte skall gå miste om den sociala

gemenskap som inte sällan kommer till uttryck inom klassens ram vid undervisningen i ämnet svenska. I detta fall bör undervisningen i svenska som andraspråk bytas ut mot annat ämne, förslagsvis C-språk eller annat tillvals- eller alternativämne eller studeras som utökad studiekurs (gymnasieförordningen 10 kap. 58 §). Elever, som bedöms ha så bristfälliga kunskaper i svenska att de inte kan följa den ordinarie undervisningen i svenska på ett tillfredsställande sätt, bör ha möjlighet att helt byta ut undervisningen i ämnet svenska mot undervisningen i svenska som andraspråk. Dessa olika alternativ för undervisningen i svenska som andraspråk bör framgå av timplanebestämmelserna för gymnasieskolan.

Enligt vad utskottet erfarit är bristande kunskaper i svenska hos de studerande ett stort problem inom vissa utbildningar i högskolan. Utskottet anser att villkoren för allmän behörighet inte bör knytas till svenska som andraspråk. Målet måste vara att allmän behörighet har samma innebörd för studerande med invandrarbakgrund som den har för övriga högskolestuderande. Utskottet vill erinra om att elev har rätt att genomgå särskild prövning (gymnasieförordningen 9 kap. 91 §) för att uppfylla villkoren för allmän behörighet för högskolestudier.

Utskottet föreslår att riksdagen med anledning av motionerna 1988/89:Ub236, 1988/89:Ub266 yrkande 5, 1988/89:Ub276 yrkande 21, 1988/89:Ub277, 1988/89:Ub289 yrkande 4, 1988/89:Ub804 yrkande 6, 1988/89:Ub817 yrkande 38 och 1988/89:Ub824 yrkande 8 (delvis) som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet har anfört om svenska som andraspråk i gymnasieskolan.

Övriga frågor

I motion 1988/89:Ub315 (fp) erinras om integrationsutredningens förslag till förbättringar för bl.a. rörelsehindrade barn och ungdomar. Med utgångspunkt i den verksamhet för rörelsehindrade som Folke Bernadottehemmet i Uppsala bedriver föreslår motionärerna att regioninstitutionerna i egenskap av *kunskapscentra för rörelsehindrade barn och ungdomar* garanteras en kontinuerlig grundorganisation av staten (yrkande 1). Vidare anser motionärerna att det bör finnas fler än ett centrum för barn och ungdomar med rörelsehinder i landet (yrkande 2).

Utskottet vill med anledning av motionsyrkandena anföra följande.

Rörelsehindrade barn förutsätts kunna gå i den vanliga grundskolan. Enligt grundskoleförordningen (5 kap. 14—16 §§) kan dock specialundervisning i särskild undervisningsgrupp ordnas för elever som har behov av särskilt stöd på grund av rörelsehinder. I landet finns ca 2 500 rörelsehindrade elever i grundskolan. Ca 90 % av dessa är individuellt integrerade, dvs. går i vanlig klass. Av de övriga går flertalet i särskild undervisningsgrupp för rörelsehindrade, "RH-klass". Några få går i andra särskilda undervisningsgrupper. Rörelsehindrade barn som behöver inackordering för att kunna deltaga i förskola eller i grundskoleundervisning skall enligt den s.k. elevhemslagen (lag om elevhem för vissa rörelsehindrade barn m.fl., SFS 1965:136) få inackor-

dering i elevhem samt erforderlig vård på landstingens bekostnad. Staten och berörda kommuner svarar för utbildningskostnaderna för dessa elever. Staten svarar för kostnaderna för elevhemmen vid de statliga specialskolorna.

I landet finns fyra s.k. regioninstitutioner för gravt rörelsehindrade barn och ungdomar, nämligen Bräcke Östergård i Göteborg, Ekhaga i Linköping, Folke Bernadottehemmet i Uppsala och Ålidhem i Umeå. Integrationsutredningen ansåg (SOU 1982:19, Handikappade elever i det allmänna skolväsendet) bl.a. att dessa institutioner skulle kunna utnyttjas för konsultverksamhet. Utredningen förutsatte ett samarbete mellan länsskolnämndernas konsulenter för rörelsehindrade elever (RH-konsulent) och sakkunniga på regioninstitutionerna. Skola och medicinsk habilitering skulle på så sätt mötas och få ett fruktbart utbyte av varandra. Vidare ansåg utredningen att det är nödvändigt att det på några håll i landet samlas särskild kunskap, information m.m. rörande de enskilda handikappen. Dessa s.k. kunskapscentra skulle inte bara komplettera länsskolnämnderna i det pedagogiska stödarbetet utan också kunna anordna kurs- och fortbildningsverksamhet för bl.a. lärare. I proposition 1983/84:27 om åtgärder för elever med handikapp i det allmänna skolväsendet m.m. förutsatte föredragande statsrådet att länsskolnämnderna — i första hand genom planeringsberedningen i resp. region — skall fungera som samordnare av insatserna för elever med olika handikapp.

Utskottet vill erinra om att stödverksamheten för handikappade elever inom länsskolnämnderna successivt har byggts ut. För närvarande finns 23 tjänster som RH-konsulent. Inom ramen för anslaget B 11. Särskilda insatser inom skolområdet finansieras viss del av den verksamhet som bedrivs inom regioninstitutionerna. Medlen disponeras av SÖ och — efter beslut av SÖ om medelsfördelning — av länsskolnämnderna. Utskottet utgår från att länsskolnämnderna i samråd med planeringsberedningarna fördelar tillgängliga medel så att regioninstitutionerna på ett tillfredsställande sätt kan planera och genomföra undervisningen för rörelsehindrade elever.

Med hänvisning till det anförda föreslår utskottet att riksdagen avslår motion 1988/89:Ub315.

I motion 1988/89:Ub307 (fp) framförs förslag om ett *kunskaps- och resurscentrum för rörelsehindrade elever vid Bräcke Östergård*. Motionärerna hänvisar till en utredning som gjorts inom planeringsberedningen för västra regionen. Enligt motionärerna finns vid Bräcke Östergård en kompetens som är av stort värde för handikappade ungdomar från olika delar av landet. Regeringen bör återkomma till riksdagen med ett förslag om hur staten kan stödja en utveckling av Bräcke Östergård till ett kunskaps- och resurscentrum med nationella uppgifter.

Riksdagen har behandlat frågan om Bräcke Östergård vid flera tillfällen och senast vid riksmötet 1987/88 (UbU 1987/88:14, rskr. 304). Planeringsberedningen i västra regionen har i samarbete med Göteborgs allmänna skolstyrelse och styrelsen för Bräcke Östergård utrett frågan om uppbyggnad av ett kunskapscentrum för rörelsehindrade vid

Bräcke Östergård. Planeringsberedningen har föreslagit att ett kunskapscentrum med vissa nationella uppgifter, bl.a. specialpedagogiska utredningar inom kommunikations- och dataområdet, metodutveckling i samarbete med rikscentralen för pedagogiska hjälpmedel för rörelsehindrade (RPH-RH), forsknings- och utvecklingsarbete samt viss fortbildning, byggs upp vid Bräcke Östergård. För att dessa arbetsuppgifter skall kunna genomföras har olika organisationsmodeller prövats bl.a. med hänsyn till frågan om huvudmannaskap.

Utskottet har inhämtat att en försöksverksamhet med kunskapscentrum vid Bräcke Östergård har startat den 1 augusti 1989 och är planerad att pågå t.o.m. läsåret 1991/92. Under denna tid utvärderas verksamheten. Kostnaderna för försöksverksamheten beräknas till totalt 5 475 000 kr. Årligen beräknas ca 300 000 kr. erhållas från anslaget B 11. Särskilda insatser inom skolområdet.

Med hänvisning till pågående försöksverksamhet vid Bräcke Östergård och i avvaktan på utvärdering av verksamheten finner utskottet ingen anledning att föreslå riksdagen att nu vidta någon särskild åtgärd. Utskottet förutsätter att frågan om ytterligare statligt stöd till verksamheten vid Bräcke Östergård utöver de medel som beräknas utgå från anslaget B 11. Särskilda insatser inom skolområdet kommer att prövas i skolmyndigheternas reguljära budgetberedning. Med detta avstyrker utskottet motion 1988/89:Ub307.

I motion 1988/89:Ub323 (m, s, c, mp) föreslås ett *skolprojekt samordnat mellan specialskolan Vänerskolan och grundskolan i Vänersborgs kommun*. Projektet, som presenterades redan år 1980, innebär en lokalmässig samverkan mellan specialskolan Vänerskolan och en planerad treparallellig grundskoleenhet med samtliga stadier. I denna enhet har även planerats lokaler för kommunala hörselklasser med specialundervisning i särskild undervisningsgrupp. Enligt motionärerna bör projektet ge vissa ekonomiska samordningsvinster och även sociala, pedagogiska och organisatoriska fördelar. I projektet tillgodoses både en naturligare skolmiljö, de döva elevernas identitetsbehov med den egna gruppen och teckenspråksmiljön, anför motionärerna.

Utskottet behandlade samma ärende vid riksmötet 1982/83 (UbU 1982/83:20, rskr. 253) och avstyrkte då yrkandet. Utskottet vill nu erinra om att integrationsutredningen i sitt slutbetänkande (SOU 1982:19) har behandlat frågan om vissa dövskolors lokalmässiga anknytning till grundskolan. Utredningen anförde bl.a. följande (s. 244): "Vi anser att målet för döva, liksom för andra grupper av personer med funktionsnedsättningar, är att få förutsättningar och möjligheter för delaktighet och gemenskap med övriga i samhället. Det vi företar oss för att nå detta mål bör emellertid ske på dövas villkor. Det innebär att hänsyn tas till dövas behov av grupptillhörighet och behov av visuell/gestuell kommunikation." Enligt vad utskottet erfarit biträder varken Sveriges dövas riksförbund (SDR) eller Riksförbundet för döva och hörselskadade barn (DHB) förslaget till en lokalmässig samverkan mellan Vänerskolan och den planerade skolenheten i Vänersborg. Ärendet bereds för närvarande inom regeringskansliet.

Med hänsyn till gällande ordning för beslut i ärenden av detta slag anser utskottet att riksdagen inte bör göra något uttalande i enlighet med önskemålet i motion 1988/89:Ub323. Utskottet finner det dock väsentligt att ärendet får ett snabbt avgörande inom regeringskansliet. Utskottet avstyrker med detta motion 1988/89:Ub323.

Enligt motion 1988/89:Ub276 (c) yrkande 14 bör *utlåning av kvalitetsvideofilm* kunna ske *genom skolbiblioteken*. Detta skulle kunna motverka spridningen av kvalitetsmässigt dåliga videofilmer med bl.a. underhållningsvåld.

Utskottet vill med anledning av motionsyrkandet anföra följande.

Enligt grundskoleförordningen (2 kap. 3 §) skall varje skolenhet ha ändamålsenliga lokaler och bl.a. bibliotek. Motsvarande krav för skolenhet med gymnasieskola finns i gymnasieförordningen (4 kap. 2 §). Skolbibliotekets funktion och uppgifter, omfattning m.m. är frågor som bör avgöras av skolstyrelsen. Med hänvisning härtill avstyrker utskottet motion 1988/89:Ub276 yrkande 14. Till detta vill utskottet lägga följande. Våldsskildringsutredningen (Dir. 1985:29) har undersökt behovet av åtgärder för att förhindra att framför allt barn och ungdomar drabbas av skadeverkningar genom våldsskildring i rörliga bilder. Utredningen har avgett två betänkanden, dels (SOU 1988:28) Videovåld II — förslag till åtgärder, dels (SOU 1989:22) Censurlagen — en modernisering av biografförordningen. Ärendet bereds för närvarande inom regeringskansliet. Frågan om bibliotekens möjligheter att få tillgång till kvalitetsfilm på video för utlåning ur Sveriges Radios och Svenska filminstitutets samlingar har nyligen behandlats av riksdagen (bet. 1989/90:KrU6). I betänkandet redovisas bl.a. vissa upphovsrättsliga frågor och pågående överläggningar när det gäller bibliotekens möjligheter att låna ut film på videogram.

I motion 1988/89:Fö512 tas frågan upp om *självskyddsutbildning i skolan*. Motionärerna anför att alla människor bör ha nytta av att kunna ge första hjälpen till en människa vid en olycka. Enligt motionärerna har civilförsvarsstyrelsen utarbetat en kursplan för undervisning i personligt skydd. Skolstyrelserna bör rekommenderas att erbjuda eleverna utbildning i självskydd (yrkande 1). Vidare bör eleverna i gymnasieskolan få undervisning i strålningsmätning (yrkande 2).

Utskottet vill med anledning av motionsyrkandena anföra följande.

SÖ har tagit initiativ till utbildning i hjärt- och lungräddning. Instruktörsutbildning för bl.a. skolsköterskor, lärare i idrott och lärare i naturvetenskapliga ämnen har pågått sedan år 1984. Utskottet har inhämtat att statens räddningsverk i samarbete med överstyrelsen för civil beredskap, styrelsen för psykologiskt försvar och centralförbundet folk och försvar utarbetat ett studiematerial "Är du beredd?" för grundskolans högstadium. Detta material, som sänts ut i en klassuppsättning till samtliga högstadieskolor i landet, behandlar frågor om totalförsvaret och vår beredskap i fred och krig (bl.a. när det gäller radioaktivt nedsläpp, första hjälpen och skyddsfrågor). Enligt läroplan för gymnasieskolan (Lgy 70) sker undervisning i strålningsmätning i

ämnet fysik. Enligt vad utskottet erfarit kan sådan undervisning med enklare mätutrustning förekomma även i ämnena naturkunskap och biologi.

Med det anförda anser utskottet att syftet med motion 1988/89:Fö512 är tillgodosett, varför motionen avstyrks.

Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *barns skolstart*

att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Ub214 yrkandena 1 och 2, 1988/89:Ub297, 1988/89:Ub817 yrkande 1 och 1988/89:Ub824 yrkande 5,

res. 1 (m)
res. 2 (fp)

2. beträffande *åtgärder till följd av tidigarelagd skolstart*

att riksdagen avslår motion 1988/89:Ub214 yrkandena 4, 5, 6, 7 och 8,

res. 3 (m) — villk. 1.

3. beträffande *elevbaserat statsbidragssystem för grundskolan*

att riksdagen avslår motion 1988/89:Ub214 yrkande 3,

res. 4 (m, fp, mp)

4. beträffande *ändring i grundskolans timplaner*

att riksdagen avslår motion 1988/89:Ub324,

5. beträffande *insatser för elever med grava läs- och skrivsvårigheter*

att riksdagen med anledning av motion 1988/89:Ub316 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

6. beträffande *svenska som andra språk i gymnasieskolan*

att riksdagen med anledning av motionerna 1988/89:Ub236, 1988/89:Ub266 yrkande 5, 1988/89:Ub276 yrkande 21, 1988/89:Ub277, 1988/89:Ub289 yrkande 4, 1988/89:Ub804 yrkande 6, 1988/89:Ub817 yrkande 38 och 1988/89:Ub824 yrkande 8 delvis som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

7. beträffande *kunskapscentra för rörelsehindrade barn och ungdomar*

att riksdagen avslår motion 1988/89:Ub315,

8. beträffande *kunskaps- och resurscentrum för rörelsehindrade elever vid Bräcke Östergård*

att riksdagen avslår motion 1988/89:Ub307,

res. 5 (m, fp, mp)

9. beträffande *skolprojekt samordnat mellan specialskolan Vänerskolan och grundskolan i Vänersborgs kommun*

att riksdagen avslår motion 1988/89:Ub323,

10. beträffande *utlåning av kvalitetsvideofilm genom skolbibliotek*

att riksdagen avslår motion 1988/89:Ub276 yrkande 14,

res. 6 (c, vpk)

11. beträffande *självskyddsutbildning i skolan*
att riksdagen avslår motion 1988/89:Fö512.

Stockholm den 16 november 1989

På utbildningsutskottets vägnar

Lars Gustafsson

Närvarande: Lars Gustafsson (s), Larz Johansson (c), Helge Hagberg (s), Ann-Cathrine Haglund (m), Bengt Silfverstrand (s), Lars Svensson (s), Birgitta Rydle (m), Ingvar Johnsson (s), Margareta Hemmingsson (s), Birger Hagård (m), Carl-Johan Wilson (fp), Marianne Andersson (c), Björn Samuelson (vpk), Eva Goës (mp), Ewa Hedkvist Petersen (s), Ingegerd Wärnersson (s) och Margitta Edgren (fp).

Reservationer

1. Barns skolstart (mom. 1)

Ann-Cathrine Haglund, Birgitta Rydle och Birger Hagård (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 4 börjar med "Utskottet vill" och slutar med "yrkande 5" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser det väsentligt att skolan tar till vara den tid i barnens utveckling då de är särskilt receptiva och motiverade för att med en lämplig pedagogik lära sig läsa, skriva och räkna. En tidigarelagd skolstart ger fler elever mera kunskaper. En sen skolstart missgynnar de elever som inte hemma eller i förskolan kan få utlopp för sitt spontana intresse för att lära. I synnerhet barn med behov av särskilt stöd får med nuvarande ordning inte en så god start i livet som eljest skulle ha varit möjlig. Mot denna bakgrund anser utskottet att skolstartsåldern bör sänkas till sex år läsåret 1992/93. Föräldrar bör dock ha rätt att liksom i dag uppskjuta skolstarten ett år om detta anses passa barnet bättre.

Skolan bör, enligt utskottets uppfattning, ha en organisation som ger möjlighet till en individuellt avpassad studietakt. Lågstadiet bör vara årskurslöst och flexibelt till sin omfattning. I en åldersblandad undervisning ges lärarna möjligheter att anpassa undervisningen till varje elevs utveckling. Under lågstadietiden skall alla elever få en tillräckligt god grund för att kunna följa och klara av undervisningen på mellanstadiet.

Vad utskottet anfört om barns skolstart bör riksdagen med bifall till motion 1988/89:Ub214 yrkandena 1 och 2 samt med anledning av motionerna 1988/89:Ub297, 1988/89:Ub817 yrkande 1 och 1988/89:Ub824 yrkande 5 som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 1 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

1. beträffande *barns skolstart*

att riksdagen med bifall till motion 1988/89:Ub214 yrkandena 1 och 2 samt med anledning av motionerna 1988/89:Ub297, 1988/89:Ub817 yrkande 1 och 1988/89:Ub824 yrkande 5 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

2. Barns skolstart (mom. 1)

Carl-Johan Wilson och Margitta Edgren (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 4 börjar med "Utskottet vill" och slutar med "yrkande 5" bort ha följande lydelse:

Utskottet konstaterar att skolplikten i de flesta utvecklade länder inträder då barnen är fem eller sex år gamla. Skolplikt vid sex års ålder i Sverige skulle innebära en anpassning till internationella förhållanden. En förlängning av skolplikten med ett år skulle få till effekt att det totalt blir mer tid för undervisning i grundskolan. Förutsättningar skapas för en mjukare övergång från förskola till skola. Skolstart från sex år innebär inte att den pedagogik som i dag tillämpas i första klass skall gälla även för sexåringarna. I stället bör en blandning av förskolans och skolans pedagogik tillämpas. Vid ett införande av tidigare skolstart anser utskottet att sexåringarna organisatoriskt bör tillhöra skolan och inte förskolan. Detta innebär att lågstadielärarna skall ha ansvar för sexåringarnas undervisning. Bytet av nuvarande förskoleår mot ett motsvarande lågstadieår kan göras utan extra kostnad, då staten och kommunerna i dag har kostnader för sexåringars förskola.

Vad utskottet anfört bör riksdagen med bifall till motion 1988/89:Ub817 yrkande 1 och med anledning av övriga motioner i ärendet som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 1 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

1. beträffande *barns skolstart*

att riksdagen med bifall till motion 1988/89:Ub817 yrkande 1 och med anledning av motionerna 1988/89:Ub214 yrkandena 1 och 2, 1988/89:Ub297 och 1988/89:Ub824 yrkande 5 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

3. Åtgärder till följd av tidigarelagd skolstart (mom. 2)

Under förutsättning av bifall till reservation 1

Ann-Cathrine Haglund, Birgitta Rydle och Birger Hagård (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 4 börjar med "Utskottet föreslår" och slutar med "motion 1988/89:Ub214" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser i likhet med motionärerna att en tidigarelagd skolstart kräver en översyn av läroplan för grundskolan (Lgr 80). Skolans huvuduppgift — att ge alla elever goda kunskaper och färdigheter — bör vara utgångspunkt för en översyn av lågstadiets organisation och arbetsformer. Enligt utskottets uppfattning bör ett utvecklingsarbete sättas i gång för att finna det innehåll och de arbetsmetoder som bäst gagnar barns utveckling i åldern 6—9 år. En försöksverksamhet med tidigare skolstart bör inledas läsåret 1990/91.

Med hänsyn till bl.a. den tidigarelagda skolstarten kan eleverna ha mer varierande kunskaper när de lämnar grundskolan än vad som är fallet i dag. Därför bör eleverna ges möjlighet att välja ett extra studieår efter grundskolan om de så önskar. Den extra studietiden bör användas för kompletterande studier som grund för fortsatt utbildning.

Utskottet föreslår att riksdagen med bifall till motion 1988/89:Ub214 yrkandena 4—8 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet har anfört om åtgärder till följd av tidigarelagd skolstart.

dels att moment 2 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

> 2. beträffande *åtgärder till följd av tidigarelagd skolstart*
> att riksdagen med bifall till motion 1988/89:Ub214 yrkandena 4, 5, 6, 7 och 8 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

4. Elevbaserat statsbidragssystem för grundskolan (mom. 3)

Ann-Cathrine Haglund (m), Birgitta Rydle (m), Birger Hagård (m), Carl-Johan Wilson (fp), Eva Goës (mp) och Margitta Edgren (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 4 börjar med "Riksdagen behandlade" och på s. 5 slutar med "yrkande 3" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening bör ett nytt statsbidrag till grundskolan utarbetas. Det bör vara så utformat att det blir möjligt att tillgodose elevers och föräldrars önskemål att välja skola. De nya bestämmelserna bör utgå från principen att statsbidraget skall beräknas per elev och följa elevens val av skola oavsett om denna är fristående eller offentlig. Det bör även vara så utformat att det garanterar kommuner i glesbygd sådana resurser att deras små skolor kan fortleva. I likhet med motionärerna anser utskottet att ett elevbaserat statsbidragssystem för grundskolan bör införas den 1 juli 1992. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 3 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

> 3. beträffande *elevbaserat statsbidragssystem för grundskolan*
> att riksdagen med bifall till motion 1988/89:Ub214 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

5. Kunskaps- och resurscentrum för rörelsehindrade elever vid Bräcke Östergård (mom. 8)

Ann-Cathrine Haglund (m), Birgitta Rydle (m), Birger Hagård (m), Carl-Johan Wilson (fp), Eva Goës (mp) och Margitta Edgren (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 10 börjar med "Riksdagen har " och på s. 11 slutar med "motion 1988/89:Ub307" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att Bräcke Östergård bör utvecklas till ett nationellt kunskaps- och resurscentrum för undervisning av svårt rörelsehindrade barn och ungdomar. Ett sådant centrum skulle kunna erbjuda bl.a. specialpedagogisk träning och utredning, fortbildning för berörd personal och utbildning för föräldrar. Det skulle även delta i forskning och utvecklingsarbete när det gäller utbildning av barn och ungdomar med rörelsehinder.

Mot denna bakgrund är det naturligt att staten i någon form stöder verksamheten vid Bräcke Östergård. Regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag om hur staten kan medverka i uppbyggnaden av ett kunskaps- och resurscentrum vid Bräcke Östergård. Detta bör riksdagen med bifall till motion 1988/89:Ub307 som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 8 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

> 8. beträffande *kunskaps- och resurscentrum för rörelsehindrade elever vid Bräcke Östergård*
> att riksdagen med bifall till motion 1988/89:Ub307 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

6. Utlåning av kvalitetsvideofilm genom skolbibliotek (mom. 10)

Larz Johansson (c), Marianne Andersson (c) och Björn Samuelson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 12 börjar med "Utskottet vill" och slutar med "på videogram" bort ha följande lydelse:

Utskottet vill med anledning av motionsyrkandet anföra följande.

Under 1980-talet har videogrammen utvecklats till en viktig distributionsform för rörliga bilder. Denna utveckling har både positiva och negativa drag. Ett problem är spridningen av videofilm med grova våldsinslag. I likhet med motionärerna anser utskottet att skolan bör bidra till att ge eleverna alternativ till det stora utbudet på marknaden av kvalitetsmässigt dåliga videofilmer. Regeringen bör utreda möjligheten för skolbiblioteken att låna ut kvalitetsvideofilm. Detta bör riksdagen med bifall till motion 1988/89:Ub276 yrkande 14 som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 10 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

10. beträffande *utlåning av kvalitetsvideofilm genom skolbibliotek*

att riksdagen med bifall till motion 1988/89:Ub276 yrkande 14 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

Särskilt yttrande

Insatser för elever med grava läs- och skrivsvårigheter (mom. 5)

Ann-Cathrine Haglund, Birgitta Rydle och Birger Hagård (alla m) anför:

När det gäller den specialpedagogiska påbyggnadsutbildningen hänvisar vi till tidigare anmäld uppfattning, vilken framgår av reservation 34 till utbildningsutskottets betänkande 1988/89:UbU7.